

15. oktoober 2024

Lahend nr 59476/21 - positiivsed kohustused

Haugen vs. Norra

Artikkel 2

Asjaolud

2019. aastal mõisteti kaebaja psühhiaatriliste häirete all kannatanud poeg X pärast mõrvakatset ja muid psühhoosiseisundis toime pandud kuritegusid vaimse tervise sundravile. Ta paigutati psühhiaatria turvalisse osakonda IHT Reinsvollis. X-i tervislik seisund paranes haiglaravi ja antipsühhootiliste süstidega ravi tulemusena. 11. detsembril 2019 viidi ta üle vähemate turvapiirangutega munitsipaalrammudesse, et elada koos teiste patsientidega. 17. jaanuaril 2020 tappis ta seal kaaspatiendi ja talle esitati süüdistus mõrvas. X paigutati enesetapuohu tõttu eeluurimisvanglasse Oslo vangla 1. osakonda, kus hoiti eriravi vajavaid kinnipeetavaid ja kus teda iga 30 minuti järel kontrolliti. 30. jaanuaril 2020 viidi ta üldist enesetapuriski silmas pidades IHT Sanderudi haiglasse, kus tal diagnoositi täiendavalt kohanemishäire. 4. veebruaril 2020 viidi ta tagasi Oslo vanglasse, kuna akuutset enesetapuriski peeti madalamaks ja seda kontrolliti järelnõustamise raames. Ta paigutati uuesti 1. osakonda Oslo vanglas, kuid 14. veebruaril 2020 peatati pärast osakonnajuhataja üldhinnangut tema järelevalve iga 30 minuti järel. 28. veebruaril 2020 viidi ta tavalisse vanglaosakonda. Kaks päeva hiljem sooritas ta enesetapu.

Kaebaja soovis edutult kriminaalmenetluse algatamist erinevate ametiasutuste vastu, keda ta pidas vastutavaks oma poja surmas.

EIK-sse pöördudes tugines kaebaja artiklitele 2, 3 ja 13 ning leidis, et ametivõimud ei teinud seda, mida võis neil mõistlikult oodata, et takistada tema pojalt sooritada enesetappu. Samuti kaebas ta oma poja üksikvangistuse ja arstiabi kvaliteedi osas ning leidis, et tal ei olnud nende kaebuste esitamise jaoks piisavat õiguskaitsevahendit.

EIK seisukohad

Artikkel 2

EIK märkis, et kostjariigi valitsus ei näidanud, et taotluse esitamise ajal oleks ükski meede, millele nad olid tuginenud, kas ükski või koos, pakkunud kaebajale mõistlikke väljavaateid saada oma poja surma eest mittevaralise kahju hüvitamist. Seetõttu jättis EIK valitsuse esialgse vastuväide rahuldamata (siseriiklike õiguskaitsevahendite ammendumine) ja leidis, et taotlus oli vastuvõetav.

EIK leidis, et kaebaja psüühikahäired olid olnud märkimisväärse raskusastmega ja et tema enesetapuohu pidi olema ametivõimudele hästi teada. Seoses valitsuse argumendiga, et X-i vaimne seisund oli paranenud sedavõrd, et ametivõimudel ei olnud enam vaja olla teadlik tema kõrgendatud enesetapuriskist, märkis EIK, et sellise järeldusega ei saa nõustuda, kui puuduvad igasugused põhjalikud hindamisest pärast kaebaja poja IHT Sanderudist vabanemist. EIK leidis, et igal juhul olid ametivõimud kõiki asjaolusid arvestades teadnud või pidanud teadma, et X oli olnud eriti haavatavas olukorras ja enesevigastamise ohus, mis nõudis erilist tähelepanu, tema olukorra jälgimist ja tema seisundi pidevat hindamist.

---

¹ Lühiülevaates kajastatud lahendite valiku aluseks on EIK enda otsingumootoris avaldatud Legal Summary'd.

Mis puudutab meetmeid, mida ametivõimud olid enesetapuriski maandamiseks rakendanud, siis ei ilmnenud, et X oleks läbinud täielikku kohtupsühhiaatrilist ekspertiisi nagu soovitas teda vahetult pärast vahistamist läbi vaadanud psühhiaater. Kuigi X-i elu kaitsmiseks 1. osakonnas ja IHT Sanderudis rakendati meetmeid, oli pärast tema naasmist Oslo vanglasse 2020. aasta veebruaris ametivõimude edasises tegevuses esinenud mitmeid puudujääke.

Esiteks oli jäänud ebaselgeks milline erinevatest X juhtumiga seotud tervishoiuasutustest oli võtnud lõpliku vastutuse tema ravi ja järelmeetmete eest Oslo vanglas kinnipidamise ajal. Pärast vanglasse naasmist tundus, et talle ei olnud määratud suitsiidimõtete või diagnoositud kohanemishäire vastu mingit ravi ega teraapiat ning tema vaimset seisundit või enesetapuriski ei olnud kunagi hinnatud. Tagasipöördumise ja tavalisse vanglaosakonda paigutamise vahelisel ajal olid teda külastanud vaid kaks vanempsyhhiaatrit, kes olid tulnud peamiselt väljakirjutatud antipsühhootikume manustama ja teinud temaga lühikese vestluse.

Teiseks tundis EIK tõsist muret selle pärast, kuidas X viidi üle tavalisse vanglaosakonda, kus ta ei olnud enam hoolika järelevalve all ja tal oli piiramatult juurdepääs temalt elu võtmiseks sobivatele asjadele, nagu nõõrid ja köied, mida ta ka kaks päeva hiljem endalt elu võtmiseks ka kasutas. Puudus üksikasjalik teave, rääkimata dokumentidest, mis näitaksid, et meditsiinitöötajad olid tegelikult kaasatud otsustesse lõpetada tema hoolikas järelevalve või viia ta üle tavalisse vanglaosakonda.

Sellest tulenevalt esines tõsiseid puudujääke X-i arstiabi koordineerimisel ja tema juhtumiga seotud erinevate meditsiinasutuste vahelises suhtluses, mistõttu X sai pärast IHT Sanderudist naasmist vaid piiratud arstiabi ja ravi. Lõppkokkuvõttes oli see kulmineerunud tema üleviimisega tavalisse vanglaosakonda, kus ta ei saanud enam kasu tugevdatud järelevalvest ning kus ta võttis endalt elu. Seetõttu ei olnud ametivõimud teinud kõike, mida neilt oleks võinud mõistlikult oodata, et kaitsta kaebaja poja elu, kes oli täielikult nende kontrolli all.

EIK tuvastas artikkel 2 rikkumise. Märkimist väärrib, et see on kõigi aegade esimene Norra suhtes tuvastatud artikli 2 rikkumine.

Artikkel 13

EIK artikli 2 alusel tehtud järeldust silmas pidades oli kaebaja taotlus „vaieldav“ artikli 13 tähenduses. EIK leidis valitsuse esialgse vastuväite raames siseriiklike õiguskaitsevahendite ammendamata jätmise kohta artikli 2 alusel, et kaebaja käsutuses ei olnud sobivaid õiguskaitsevahendeid, et saada otsus tema väidete kohta, et ametivõimud ei olnud kaitsnud tema poja õigust elule ja võimalust saada hüvitis sellega kantud kahju eest. See oli leinava vanema jaoks artikli 13 kohase õiguskaitsevahendi oluline element. EIK tuvastas artikkel 13 rikkumise.

Artikkel 41

EIK leidis, et Norra peab maksma kaebajale mittevaralise kahju hüvitiseks 30 000 eurot ning kulude katteks 6530 eurot.

[Lahend](#) (inglise keeles)

[Kokkuvõte](#) (inglise keeles)

17. oktoober 2024

Lahend nr 49363/20 - rahumeelsete kogunemiste vabadus

Central Unitaria de Trballadores/as vs. Hispaania

Artikkel 11

Asjaolud

Vastuseks COVID-19 pandeemia kehtestas Hispaania valitsus kuningliku dekreeedi nr 463/2020 alusel alates 14. märtsist 2020. a "häireseisundi", mis kehtis kuni 21. juunini 2020. Määrusega kehtestati muu hulgas liikumisvabaduse piirangud.

20. aprillil 2020 esitas kaebaja Pontevedras asuvale valitsuse alldelegatsioonile teate, milles teatas oma kavatsusest korraldada 1. mail 2020, rahvusvahelisel töötajate päeval, Vigos konvoi meeleavaldus. Kaebaja väitis, et meeleavaldajad osalevad üksikute autodega, rakendavad asjakohaseid kaitsemeetmeid ja ametiühing tuvastab nad. 21. aprillil 2020 andis alldelegatsioon vastuse, mida siseriiklikud kohtud tõlgendasid hiljem meeleavalduse keelamisena. Kaebaja vaidlustused ei olnud edukad, kuna siseriiklikud kohtud vaatasid keelu põhjendatud otsustega läbi kahel tasandil enne meeleavalduse kavandatud kuupäeva.

EIK-sse pöördudes tugines kaebaja artiklile 11 ja kaebas selle üle, et neil ei lubatud korraldada meeleavaldust.

EIK seisukohad

Artikkel 11

EIK märkis, et Hispaania ametivõimud pidid oma otsuseid langetama keerulistes asjaoludes - pandeemia varajases staadiumis, kui oli teadmata viiruse päritolu, esinemissagedus ja mõju tervishoiusüsteemile. EIK leidis eelkõige, et Hispaania ametivõimud olid tasakaalustanud rahvatervise kaitsmise vajaduse ja ametiühingute õigused ning et keeld oli selles valguses õigustatud ja „demokraatlikus ühiskonnas vajalik”. EIK ei tuvastanud artikkel 11 rikkumist.

Lahendile on lisatud eriarvamus.

[Lahend](#) (inglise keeles)

[Kokkuvõte](#) (inglise keeles)

17. oktoober 2024

Lahend nr 50527/20 - vara kaitse

Amerisoc Center S.R.L. vs. Luksemburg

Protokolli nr 1 artikkel 1

Asjaolud

5. detsembril 2018 andis Luksemburgi eeluurimiskohtunik Peruu ametivõimude poolt esitatud rahvusvahelise õigusabi taotluse alusel korralduse arestida kaebaja ettevõtte pangakontol olevad varad. Selle arestimise eesmärk oli tagada rahaliste vahendite hilisem konfiskeerimine osana Peruu ametivõimude poolt algatatud rahapesumenetluses.

Kaebaja ettevõttelt arestiti rahalisi vahendeid summas 2 605 589 USA dollarit, mis kaebaja ettevõtte sõnul moodustas praktiliselt kogu tema vara ja sundis teda seejärel võlgu võtma. Kaebaja ettevõtte proovis vaidlustada tema varade arestimist Peruu ja Luksemburgi ametiasutustes kuid edutult.

EIK-sse pöördudes tugines kaebaja protokolli nr 1 artiklile 1 ja leidis, et tema Luksemburgi pangakontol olevate varade arestimise menetlusega ei kaasnenud piisavaid menetluslike tagatisi, arestimine ei olnud seadusega ette nähtud ja oli ebaproportsionaalne.

EIK seisukohad

Protokolli nr 1 artikkel 1

EIK märkis, et Luksemburgi rahvusvahelise vastastikuse õigusabi seaduse artikkel 9 nägi ette, et kui Luksemburgi ametivõimud on konfiskeerimise läbi viinud pärast välisriigi ametiasutuse taotlust, tuleb selle menetluse seaduslikkust kontrollida süstemaatiliselt. Sellises menetluses sai „asjaomane kolmas isik” (käesoleval juhul panga klient, kaebaja äriühing) esitada „märkused” kümne päeva jooksul alates kuupäevast, mil panka arestimismäärusest teavitati. Kui pank teavitas klienti arestimismäärusest, võis klient esitada oma tähelepanekud ja argumendid, sealhulgas need, mis olid suunatud arestitud raha tagasinõudmisele.

Asjad olid aga teistsugused, kui pank otsustas sellise korralduse olemasolu asjaomasele kliendile mitte avaldada. Rahvusvahelise vastastikuse õigusabi seadus ei näinud ette kohustuslik mehhanism, millega tagatakse, et asjaomast kolmandat isikut teavitatakse rahvusvahelise vastastikuse õigusabi taotlusest, mis hõlmab tema pangavahendite või varade arestimist. Seetõttu ei teadnud klient, et rahvusvahelise vastastikuse õigusabi seaduse paragrahvis 9 sätestatud märkuste esitamise tähtaeg oli kulgema hakanud.

EIK märkis, et nii juhtus ka käesolevas asjas, kus kaebaja sai 5. detsembri 2018. aasta arestimismäärusest teada alles pärast rahvusvahelise vastastikuse õigusabi seaduse §-s 9 sätestatud märkuste esitamise tähtaja möödumist. Sama tuvastati ka Luksemburgi ringkonnakohtu *chambre du conseil*'i 1. veebruari 2019. aasta otsuses, milles leiti, et menetlus oli vorminõuetele vastav, ilma et kaebaval äriühingul oleks olnud võimalus esitada oma märkusi seaduse § 9 alusel.

Kaebaja äriühing oli esitanud rahvusvahelise vastastikuse õigusabi seaduse artikkel 11 alusel vara tagasinõudmise avalduse, mis jäeti põhjendamatu tõttu rahuldamata.

Seetõttu leidis EIK, et Luksemburgi ametiasutused ei olnud kunagi hinnanud meetme proportsionaalsust, mis oma olemuse ja ulatuse tõttu näis märkimisväärne ja karm ning mis pealegi oli kestnud 6 aastat.

EIK juhtis tähelepanu, et siseriiklike kohtute kohustus oli veenduda, et kaebaja äriühingu varade külmutamine ei põhjustaks talle suuremat kahju kui see, mis sellistest meetmetest paratamatult tulenes.

Käesoleval juhul leidis EIK, et Luksemburgi kohtute kontrolli ulatus oli liiga kitsas, et täita protokoll nr 1 artiklis 1 sisalduvat „õiglase tasakaalu” nõuet. Seda järeldust tugevdas asjaolu, et ka Peruu ametivõimud ei olnud käsitletavat küsimust uurinud. Seega ei olnud siseriiklikud kohtud andnud kaebajale mõistlikku võimalust lahendada kohtuasi võistleva menetluse kaudu.

EIK tuvastas protokoll nr 1 artikkel 1 rikkumise.

Artikkel 41

EIK leidis, et rikkumise tuvastamine on iseenesest piisav õiglase hüvitis kaebaja äriühingule tekitatud mittevaralise kahju eest. Lisaks leidis EIK, et Luksemburg peab maksma kaebaja äriühingule kulude katteks 11 500 eurot.

[Lahend](#) (prantsuse keeles)

[Kokkuvõte](#) (inglise keeles)